

Ceyda Akıllı¹Celalettin Korkmaz²Ahmet Kılıç³

Rehberlik ve Denetim Faaliyetlerine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

Teachers' Opinions on Guidance and Supervision Activities

Öz

Denetim, eğitim süreçlerinin etkililiğini ve kalitesini değerlendirmek üzere gerçekleştirilen ve eğitimcilerin gelişimini önceleyen bir rehberlik sürecidir. Bu araştırmanın amacı eğitim müfettişlerinin ve eğitim müfettiş yardımcılarının rehberlik ve denetim faaliyetlerine ilişkin belirlenen usul ve esaslar ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu bağlamda müfettişlerin görevleri ve yetkileri ile resmi ve özel eğitim kurumlarının teftişine ve de ders denetimine yönelik belirlenen esaslara yönelik öğretmenlerin düşünceleri ortaya konulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veriler 2022-2023 eğitim öğretim yılında Doğu Anadolu bölgesinde bir il merkezinde farklı branşlarda değişik eğitim kademelerinde görev yapmakta olan toplam 54 öğretmenden elde edilmiştir. Konuya yönelik görüşme yapılan öğretmenler gönüllülük esasına göre araştırmada yer almışlardır. Veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşme formu MEB tarafından teftiş uygulamasına yönelik belirlenen esaslar temele alınarak hazırlanmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna uygulama öncesi öğretmenlerin ve uzmanların görüşü alınarak son şekli verilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yardımıyla çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Deşifre edilen bulgular ışığında öğretmenlerin teftiş uygulama esaslarını uygun buldukları görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin yaklaşık üçte biri öğretmenlerin müfettişler tarafından denetlenmesine yönelik olumsuz görüşler ortaya koymaktadırlar. Buna karşın kurum denetimlerine yönelik öğretmenlerin büyük çoğunluğu teftiş uygulamalarının destekler nitelikte beyanlarda bulunmuşlardır. Ayrıca çalışma kapsamında teftiş uygulamalarının daha kapsayıcı olarak ele alınmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Denetim, rehberlik, müfettiş

Abstract

Supervision is a guidance process that is carried out to evaluate the effectiveness and quality of educational processes and prioritizes the development of educators. The aim of this research is to determine opinions of teachers about the procedures and principles determined for the guidance and supervision activities of education inspectors and assistant educational inspectors. In this context, the duties and powers of inspectors and the opinions of teachers about the principles determined for the inspection of public and private educational institutions and course supervision are presented. In the study, case study design, one of the qualitative research methods, was used. The data were obtained from a total of 54 teachers working at different educational levels in different branches in a provincial center in the Eastern Anatolia region in the 2022-2023 academic year. The teachers interviewed on the subject took part in the research on a voluntary basis. The data collection tool is a semi-structured interview form developed by the researchers. The interview form was prepared based on the principles determined by the Ministry of National Education for inspection practice. The semi-structured interview form prepared in this direction was given its final form by taking the opinions of teachers and experts before the application. The data obtained were analyzed and interpreted with the help of content analysis. In the light of the deciphered findings, it was seen that the teachers found the principles of inspection practices appropriate. According to the results of the research, approximately one-third of the teachers have negative opinions about the supervision of teachers by inspectors. On the other hand, the majority of teachers made statements supporting the inspection practices regarding institutional inspections. In addition, within the scope of the study, suggestions were made for a more inclusive approach to inspection practices.

Keywords: Supervision, guidance, inspector.

1. Öğr. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, cakilli@firat.edu.tr

2. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, celalettinkorkmaz@gmail.com

3. Öğretmen, Elazığ MEM, klcahmett23@gmail.com

Giriş

Denetim üzerine farklı tanımlamalar getirilmiş, denetim kavramına yönetsel, işlevsel ve öğretimsel açılardan yaklaşan bilim insanları olmuştur. Eğitim terimleri sözlüğünde denetim "Eğitim ve öğretim çalışmalarının yürürlükteki yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgelere göre yapılıp yapılmadığının incelenmesi, yoklanması ve soruşturulması işi" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Bursalıoğlu (2000) denetimi, eğitim süreçlerinin toplum yararına değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi olarak ifade etmektedir. Denetim, işten faydalananların memnun kalmasını sağlamaya yönelik olarak gereken süre içerisinde istenilen nitelikte işin yapılmasını sağlama faaliyetidir. Ayrıca örgütsel işleyişin hedeflere, planlara, norm ve kurallara, stratejik planlara göre gerçekleşme düzeylerinin tespit edilmesi, varsa zayıf ve eksik noktaların düzeltilmesi olarak da ifade edilebilmektedir (Gökçe, 2009; Genç, 2007). Taymaz (2015) denetimi yürütülen faaliyetleri incelemek ve değerlendirmek, örgütün daha etkili hale gelmesini sağlamak amacıyla personele tavsiyelerde bulunmak ve personelin kendilerini yetiştirmeleri için yönlendirici faaliyetlerde bulunmak gibi birçok işleve sahip olduğunu belirtmektedir.

Denetim sürecinin başarılı bir şekilde yerine getirilebilmesi için denetlenecek görevler net bir şekilde belirlenmeli, başarı ölçütlerine ilişkin standartlar oluşturulmalı, gözlem ve görüşmelerle ölçümler gerçekleştirilmeli, ölçüm sonuçları ve başarı ölçütleri kıyaslanarak değerlendirme yapılmalı, eğitimcilerin mevcut becerilerini geliştirmeye yönelik iyileştirici stratejiler planlanmalıdır (Bursalıoğlu, 2015; Başaran, 2000). Denetim süreci planlı, hedef odaklı, çözüm geliştirici bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Bu noktada denetim süreci, gelişimi destekleyen basamaklardan oluşmaktadır. Denetim mevcut durumu belirleme, süreci değerlendirme, gerekli düzeltmeleri gerçekleştirme ve süreci iyileştirme basamaklarından oluşmaktadır (Başar, 2000). Denetmenler öncelikle denetleyeceği bireyin ya da kurumun mevcut özelliklerini detaylı bir şekilde betimlemeli, hangi alanlarda denetim gerçekleştirileceğini planlamalıdır. Ardından denetim gerçekleştirilmeli ve denetim sonrasında denetlenen birey ya da kurumun güçlü yönleri, zayıf yönleri ve gelişime açık yönleri ortaya çıkarılmalıdır. Son olarak ise somut veriler doğrultusunda birey ya da kurumların gelişimini destekleyici rasyonel çözüm önerileri üretilmelidir. Böylece örgütlerin dengesi korunmakta, aksaklıklar tespit edilerek devamı önlenmekte ya da yeni hataların oluşumu engellenmektedir (Ay-dın 2005).

Denetime yüklenen anlamın derinleşmesiyle birlikte, gerçekleştirilen denetim süreçleri de sınıflandırılmaya başlanmıştır. Eğitim denetimi süreci, kurum ve ders denetimi olmak üzere iki grupta incelenmektedir (Taymaz, 2015). Kurum denetimi, eğitim kurumlarının insan ve mali kaynakları uygun şekilde kullanma durumlarını, kurumsal kapasitenin geliştirilme sürecini, yönetim ve liderlik anlayışını ele almaktadır. Ders denetimi ise öğretmenlerin eğitim- öğretim süreci içerisindeki faaliyetlerinin denetlenmesidir (Taymaz, 2015). Bu noktadan hareketle kurumsal denetim örgütü bir bütün olarak ele alınırken; ders denetimi ise öğretimsel boyutu ele almaktadır (Memduhoğlu ve Zengin, 2012). Ders denetiminde öğretmenlerin mesleki ve teknik açıdan güçlü ve zayıf yönleri ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır (Bernard ve Goodyear, 2009).

Eğitim denetiminde birçok model yer almaktadır. Tarihsel süreç içerisinde bu modellerden bazıları hala günümüzde kullanılmaktadır ancak bazıları da modern denetim anlayışının yerleşmesi sonucu geçerliliğini yitirmiştir. Sergiovanni (2006) geçmişteki klasik denetim anlayışının yerini mesleki gelişim bakımından daha etkili olan denetim biçimlerinin aldığını belirtmektedir. Bu modellerden birincisi bilimsel denetim modelidir. Bu model Taylor'un bilimsel yönetim ilkeleri doğrultusunda tasarlanmıştır. Modelde üzerinde durulmuş en önemli konular bir işte uzmanlaşma, yüksek düzeyde verim elde etme, işin planlanması ile uygulamasının birbirinden ayrılması ve işin standartlaşmasıdır. Bilimsel denetimde öğretmenlerin sınıfta gerçekleştirdiği aktiviteler üzerine kapsamlı bir değerlendirme yapılır ve sınıf içerisindeki verimliliği denetlenir (Johnstan ve Thomas, 2005). Bu modele göre bilimsel denetçilerin en önemli görevleri çalışanların verimliliğini denetlemek, önceden belirlenmiş ilkeler dâhilinde bir işin icra edilme derecesine bakmaktır. Bilimsel denetim, eğitim-öğretim sürecini bir bilim dalı olarak ele alır. Bu bağlamda denetimin odak noktasını kabul edilebilir öğretim davranışlarının korunması ve bu davranışların etkili bir şekilde yerine getirilmesi oluşturmaktadır (Daresh,2001).

İkinci denetim modeli Eisner (1983) tarafından tasarlanan sanatsal denetim modelidir. Bu modele göre eğitim-öğretim süreci incelik ve yaratıcılık gerektiren bir sanattır ve öğretmenler de bu sanatı icra eden sanatçılardır. Bu modele göre öğretim sürecini standartlaştırmak yerine süreç içerisinde esneklik ve estetik duyarlılık kullanılmalıdır. Bu modele göre öğretmenler denetim aşamasında inisiyatif sahibidir; yani denetmenler öğretmenlere bir takım tavsiyelerde bulunabileceği gibi öğretmenlerin de bu tavsiyeleri kabul etme ya da reddetme

gibi özgürlükleri vardır (Taymaz, 2015). Sanatsal denetim yaklaşımı, denetçinin sınıfta ortaya çıkan önemli detayları değerlendirebilme yeteneği, uzmanlık bilgisi ve mesleki tecrübeleri üzerine dayanarak gözlemlerini öğretmene açıklayabilme becerisine odaklanan bir yaklaşım olarak açıklanabilir. (Sullivan ve Glanz, 2000). Denetim sırasında yapıcı bir eleştiri süreci kullanılmalıdır ve buna sanatsal denetimde eğitimsel eleştiri adı verilir. Denetçiler izleme aşamasında güç fark edilen ancak önemli olan detayları görebilecek kadar dikkatli olmalıdır. Denetçi ile öğretmen arasında güven sağlayıcı bir diyalog geliştirilmelidir ve denetçi sözlerini özenle seçerek öğretmene karşı nazik olmalıdır. Bu modelde göre öğretimde önemli olan nokta öğrencilerin entelektüel açıdan zenginleştirilmesi ve bireysel yaratıcılığının geliştirilmesidir.

Diğer bir denetim modeli ise öğretimsel denetimdir. Bu model denetici, öğretmen ve öğrencinin işbirliği içerisinde olması gerektiğini öngörür. Öğretimsel denetimin amacı öğretmeni yargılamak değil; ona yardım ederek öğretim sürecinin iyileşmesini sağlamaktır. Cogan (1973) tanışma, gözlem öncesi görüşme, sınıf gözlemi, gözlem sonrası görüşmeye hazırlık ve gözlem sonrası görüşme olmak üzere öğretimsel denetimin beş aşamadan oluştuğunu belirtmiştir. Bu aşamalardan anlaşıldığı gibi öğretimsel denetim modeli denetmenin daha fazla zamanını alır ve geribildirim oldukça önemlidir. Öğretimsel denetim sürecinin etkili olabilmesi için öğretmen deneticiler arasında işbirliği, pozitif iletişim, koordinasyon ve rasyonel bir denetim anlayışının mevcut olması gerekmektedir. Etkili bir öğretimsel denetim süreci öğretmenlerin motivasyonlarını, mesleki performanslarını ve örgütsel vatandaşlık davranışlarını geliştirmektedir (Memduhoğlu ve Zengin, 2012).

Klinik denetim de denetim modelleri arasında yer almaktadır. Klinik Denetim modeline baktığımızda, bu denetim modeli öğretmen merkezlidir ve denetim demokratik temeller üzerinde yapılır. Klinik denetimde denetçinin yanı sıra denetlenen öğretmenlerin de kendilerini değerlendirebilme yeteneklerinin olduğu varsayımına dayanarak öz değerlendirmeleri de sürece dâhil edilmektedir (Sullivan ve Glanz, 2009). Denetimin amacı öğretmene gerçeği olduğu gibi yansıtarak öğretmenin yapmak istediği ile yaptıkları arasındaki farkı görmesini sağlamaktır. Daresh (2001) klinik denetim modelinin gözlem öncesi görüşme, gözlem, analiz ve strateji, denetim görüşmesi ve görüşme sonrası analiz olmak üzere beş aşamadan oluştuğunu belirtmiştir.

Glickman tarafından tasarlanan gelişimsel denetim modeli ise öğretmenlerin bilişsel, kavramsal, ahlaki, benlik, bilinç ve mesleki gelişim düzeylerini analiz ederek her öğretmen gelişmişlik düzeyine göre farklı bir denetim sürecine tabii tutulur (İlğan, 2008). Temel amaç öğretmenin gelişimine yardımcı olmaktır. Gelişimsel düzeylerine göre öğretmenlere yönlendirici olmayan, işbirliğine dayalı ya da yönlendirici yaklaşımda bulunulur. Gelişimsel denetimin en önemli unsuru denetmen ve öğretmen arasındaki iş birliğine dayalı iletişim sürecidir (Pehlivan, 2007). Denetim sürecinde öğretmenlerin gelişimsel düzeyleri belirlenir ve bu düzey doğrultusunda öğretmenlere yönelik bireyselleştirilmiş bir denetim stratejisi geliştirilir (Aydın, 2005).

Son olarak Glatthorn tarafından geliştirilen farklılaştırılmış denetim karşımıza çıkmaktadır. Bu denetim yaklaşımı da her öğretmen için uygulanan standart bir denetim şeklini benimsemez. Öğretmene seçenekler sunan bir denetim yaklaşımıdır. Denetimin baştan savma bir süreç olmaması gerektiğini, öğretmenin geliştirilmesini sağlayan uzun ve zorlu bir süreç olması gerektiğini savunur (Altunkaya, 2014). Özellikle aday öğretmenlere ve öğretimsel becerilerinin geliştirilmesi gereken öğretmenlere uygulanır. Bu denetim modelinde üç adet gelişim seçeneği vardır; yoğunlaştırılmış geliştirme, işbirliğine dayalı geliştirme ve öz yönelimli geliştirmedir. Glatthorn (1997) farklılaştırılmış denetim sisteminin kurulması için gerekli unsurları; (1) mesleki kültür, (2) destekleyici çalışma koşulları, (3) kolaylaştırıcı yapılar ve (4) kapsamlı hizmetler başlıkları altında açıklamaktadır. Farklılaştırılmış denetim modeli yoğun değerlendirme ve standart değerlendirme olmak üzere iki farklı değerlendirme seçeneğine sahiptir. Öğretmenlerin ihtiyaçları doğrultusunda bu iki değerlendirme seçeneğinden hangisinin kullanılacağına karar verilmektedir.

Denetim süreci; eğitim ve öğretimin ilkeleri ve temel felsefeleri ile doğru orantılı şekilde gerçekleştirilmeli ve yasalar tarafından belirlenen denetmenler tarafından gerçekleştirilmelidir (Gül, 2001). Anayasamızın 42. maddesine göre, ülkemizdeki tüm eğitim-öğretim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenmekte ve gözetilmektedir. Bu sorumluluk, 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'na verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın (2022) tanımına göre, denetim; kamu, özel ve tüzel kişiliğe sahip kurum ve kuruluşlardaki faaliyetlerin; kaynak, imkan ve şartlar göz önüne alınarak, yasal çerçeve ile belirlenen amaç, temel ilke ve hedeflere uygun-

luğunu, doğruluğunu, düzenliliğini, verimliliğini, ekonomikliğini, etkinliğini; objektif, geçerli, güvenilir ölçütlere göre karşılaştırma yapma yeteneği, ulusal standartlara ve planlanan esaslara uygunluğunu ortaya koyma, giderilebilir eksikliklere rehberlik etme ve değişim/gelişim için misyon ve vizyon önerileri sunma sürecini içerir.

Cumhuriyetin başlangıcından günümüze kadar geçen süre zarfında, denetçilik kurumu Türk eğitim sisteminin değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Türkiye’de öğretmen denetimi, uzun bir süre boyunca Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki müfettişler aracılığıyla gerçekleştirilen bir alt sistem olarak yapılandırılmıştır. Ancak, eğitim sistemindeki değişimlere paralel olarak, 2010 yılında yapılan önemli düzenlemelerle ilköğretim müfettişliği unvanı yeniden tanımlanmış ve eğitim müfettişi olarak değiştirilmiştir. 2011 yılında ise eğitim müfettişliği yerine eğitim denetmeni olarak unvanları tekrar değiştirilen müfettişlerin görev ve rolleri farklılaşmıştır (Ergün, 2020; Bozak, 2017; Uğurlu ve Çalmaşur, 2017; Resmi Gazete, 2010, 2011a, 2011b). 2014 yılında yayımlanan bir yönetmelikle, eğitim müfettişi terimi yerine “maarif müfettişi” kullanılmaya başlanmış ve maarif müfettişlerinin görev tanımı sadece okul müdürlerini denetlemeyi içermiştir. Ders denetimi ise temel eğitim düzeyindeki okullarda okul müdürleri tarafından yapılmıştır. Ancak, 2017 yılında öğretmen değerlendirmesi sürecinde okul müdürü, veli ve öğrencilerden alınan geri bildirimlere dayanarak öğretmen değerlendirmesi uygulamasına karar verilmiş, ancak öğretmenlerden gelen tepkiler nedeniyle bu uygulama önce plan aşamasında kalmış ve sonra vazgeçilmiştir. 2014 ve 2016’daki düzenlemelerin ardından, 2022’de Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’ni yayımlayarak teftiş sistemi ve müfettiş yardımcılığında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Ayrıca, tüm kademelerde görev yapan öğretmenlerin denetlenmesi sorumluluğu okul müdürlerinden alınmış ve müfettişlere devredilmiştir (Öner ve Türkoğlu, 2020).

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın denetim rehberleri incelendiğinde bakanlığın denetim konusundaki rolü açıkça belirtilmiştir. Denetim rehberleri genel esaslarına göre teftiş ve denetim uygulamaları bakanlığa bağlı okul ve kurumların, özel eğitim kurumları ve gerçek ve tüzel kişilerin, gönüllü kuruluşların faaliyetlerinde yol gösterici plan ve programlar oluşturulması ve rehberlik edilmesi, sunulan hizmetlerin kontrol ve denetiminin ilgili birimlerle iş birliği içinde yapılması, süreç ve sonuçların mevzuata, önceden belirlenmiş

amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre analiz edilmesi, karşılaştırılması ve ölçülmesi, kanıtlara dayalı olarak değerlendirilmesi, elde edilen sonuçların ilgili birimlere ve kişilere iletilmesi, ilgili kuruluşların faaliyet ve işlemlerine ilişkin olarak, usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla, denetim, inceleme ve soruşturma iş ve işlemlerinin yapılması, örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerinin rehberlik ve denetim ilkeleri gözetilerek yürütülmesidir.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Mart 2022 tarihli Resmi Gazete Yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliğinde yer alan hükümler doğrultusunda Eğitim Müfettiş ve Yardımcılarının teftiş ve rehberlik faaliyetlerine ilişkin belirlenen usul ve esaslar ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcılarının görev ve yetkileri kapsamında ildeki her derece ve türden, resmî ve özel, örgün ve yaygın eğitim kurumları ile özel öğrenci barınma hizmetleri kurumlarının rehberlik, iş başında yetiştirme, denetim, izleme ve değerlendirme, araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme çalışmalarını yürütmesi hakkında öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
2. Eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcılarının ders denetimi yapacak olması hakkında öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
3. Aday ve sözleşmeli öğretmenlerin ders denetimlerinin rehberlik ağırlıklı olarak her yıl yapılacak olmasını öğretmenler nasıl değerlendirmektedir?
4. Kurumların veya okulların istemesi durumunda yöneticiler tarafından belirlenen öğretmenler için (Rutin denetim ve rehberlik uygulamaları haricinde) ders denetimi yapılacak olması hakkında öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
5. Eğitim kurumlarının öz değerlendirmelerini yapmaları hakkında öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?
6. Resmî kurumların, (okulların ve okul yurtlarının/pansiyonlarının) denetiminin üç yılda bir yapılacak olmasını öğretmenler nasıl değerlendirmektedir?
7. Özel öğretim kurumlarının denetiminin her yıl yapılacak olmasını öğretmenler nasıl değerlendirilmektedir?

8. Özel öğrenci barınma hizmetleri sunan kurumların (özel yurtların/pansiyonların) denetiminin yılda iki kez periyodik olarak yapılmasını öğretmenler nasıl değerlendirmektedir?

Çalışmanın Önemi

Denetim öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerini desteklemekte, hizmet içi rehberlik anlayışını güçlendirmekte, öğretmenin mesleğine olan motivasyonunu artırmaktadır (Archibong, 2012). Ayrıca denetimler, eğitim ve öğretim hizmetini etkili ve verimli hale dönüştürebilmek amacıyla okulun işleyişini, öğrenme ortamlarını, öğretim sürecini doğrudan etkileyecek biçimde düzenleyebilmektedir (Aydın, 2011). Dolayısıyla eğitim süreçlerinin hedeflere uygun bir şekilde ilerleme durumlarının belirlenmesi, zenginleştirilmesi, gerekli durumlarda iyileştirilmesi ve sürecin niteliğine ilişkin bir yargıya varılması amacıyla denetim süreçlerinden faydalanılmaktadır. Eğitim süreçleri boyunca öğretmenlerin mesleki bilgilerini güncellemeleri, yenilikleri takip etmeleri, bireysel ve mesleki gelişimlerini hızlandırmaları açısından denetimlerin teşvik edici, yönlendirici ve gelişimsel bir anlayışı gerektiği bilinmektedir (Tomal vd., 2015). Bu doğrultuda eğitimde denetim süreçlerinin; eğitim hizmetlerinin etkililiğini artırması, sürekli gelişimi teşvik etmesi, somut veriler doğrultusunda mevcut sorunların belirlenmesi ile ivedilikle müdahalelere geçmeyi olanaklı kılması açısından ve denetim sisteminin gelişimine katkı sağlaması açısından araştırma önem arz etmektedir (Coşkun, 2014; Bozak ve diğ., 2017).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma yeni eğitim müfettişliği yönetmeliği ile eğitim kurumları ve öğretmen teftiş uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan nitel bir çalışmadır. Çalışmada olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim çalışmalarında bireylerin olaylara yükledikleri anlamlar ile algıları, kısaca kişilerin tecrübeleri araştırılır. Ayrıca bir fenomen/kavram/olay ile ilgili araştırmaya katılanların ortak deneyimlerinin belirlenmesi fenomenoloji çalışmasının odağıdır (Baş ve Akturan, 2013; Güler ve diğerleri, 2013). Bu bağlamda çalışmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüş formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, görüşme sırasında keşfedilecek soru veya konuları kapsamaktadır. Bu doğrultuda görüş formu, benzer konular hakkında farklı kişilerden aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanmaktadır. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle

yapısını ve sırasını değiştirebilir veya bazı konuların ayrıntısına girebilmektedir. Araştırmacıya zaman esnekliği sağlayan belirli bir forma dayanan bu görüşme, farklı bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde etmeyi sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, bir araştırmada kişilerin, olayların, nesnelere veya durumların belirli niteliklere sahip olması, yani belirlenen ölçütü karşılaması durumudur (Büyüköztürk vd., 2010). Bu çalışmada esas alınan ölçüt öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapıyor olmasıdır. Çalışmaya Doğu Anadolu bölgesinde bulunan bir üniversitenin eğitim yönetimi alanında yüksek lisans yapan 54 öğretmen araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma grubu oluşturulurken cinsiyet, kıdem ve farklı branş olmak üzere katılımcıların maksimum çeşitlilikte olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Analiz

Bu çalışmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından mevzuat doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüş formudur. Görüş formunun geçerliğini sağlamak için araştırma kapsamı dışındaki 5 farklı öğretmene form uygulanmış olup anlaşılmayan veya gerekli görülen yerler düzeltilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna uzmandan ve öğretmenlerden gelen görüşler sonrası nihai şekli verilmiştir. Elde edilen veriler Ö1, Ö2, ..., Ö54 şeklinde kodlanıp verilen yanıtlar benzerlik ve farklılıklarına göre tema, kategori, kod ve frekans başlıklarında verilmiştir. Analiz sürecinde betimsel bir yaklaşım kullanılarak içerik analizi yapılmıştır. Ayrıca verilerin analizi araştırmacılar tarafından önceden tartışılarak görüş birliği dâhilinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler kodlara ve temalara göre düzenlendikten sonra doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmacılar tarafından tema altındaki kodların sıklığı "x" işareti yardımıyla belirtilmiştir. Kodlar bir araya getirilip sıklıklar doğrultusunda yorumlanmıştır. Kodlayıcılar arasında görüş birliğinin ortaya konması için yapılan güvenilirlik çalışmasında; Kodlayıcılar arası görüş birliği/ayrılığı Miles & Huberman (1994)'ın, Güvenirlik = $\frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}} \times 100$ formülünden yararlanılarak hesaplanmıştır. % 75 ve üzeri görüş birliğini sağlayan maddeler aynen kabul edilirken, görüş ayrılığı bulunan ya da % 75'in altında kalan maddelerin araştırmacılar tarafından tartışılması ile

ikinci kez uzman görüşü değerlendirilmiştir. İkinci uzman görüşünde ise %85 görüş birliği hedeflenmiştir. Turner & Carlson (2003) değişen bir ölçüt olmakla beraber 0,75 ve daha büyük ortalamının uzmanlar arası görüş birliğini gösterebileceğini belirtmişlerdir. Çalışmanın veri analizinde kodlayıcılar arası görüş birliği % 95 olarak hesaplanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu çalışmada içerik analizi ile veriler çözümlenmiştir. Analiz sürecinde yazılı formlar deşifre edilerek dört aşamada analize tabi tutulmuş olup verilerin kodlanması, kodlanan verilerin kategorilerin belirlenmesi, kodların, kategorilerin, temaların düzenlenmesi ile bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 228) şeklinde düzenlenmiştir.

Bulgular

Eğitim müfettişlerinin ve eğitim müfettiş yardımcılarının rehberlik ve denetim faaliyetlerine ilişkin belirlenen usul ve esaslar hakkında sorulan toplam 8 yarı yapılandırılmış soru içerik analizine tabii tutulmuştur. Elde edilen bulgular tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

Eğitim Müfettişi ile Müfettiş Yardımcılarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 1 incelendiğinde, sorulan soruya verilen yanıtların olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere üç farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin %81'inin müfettiş ve yardımcılarının görev sorumluluk ve yetkilerini olumlu olarak değerlendirmektedirler. Olumlu olarak gören öğretmenlerin %57'si bu görev ve sorumlulukların liyakatli bir şekilde kullanılması durumunda mantıklı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu sürecin iyi planlanması gerektiğine dikkat çek-

mişlerdir. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

"Görev tanımı iyi yapılırsa sorun yok, uygundur." Ö7

"Düzenlemelerin yerli yerinde olup olmadığını denetlemek için gerekli olduğunu düşünüyorum."Ö9

"Bence eğitim önemli her safhası da denetlenebilmeli."Ö16

"Nesnel ve verimli olduktan sonra makul."Ö19

"Denetim önemli bir mekanizma mutlaka olmalı."Ö25

"Öğrenciler için daha sağlıklı bir ortam sunmak için incelemeler yapılması güzel."Ö30

"Art niyetsiz olursa yapıcı olur."Ö32

"Denetlemeye direk bir suçüstüne gelmiş gibi davranmalar iyidir. Bütün eğitim kurumlarının teftişini doğru buluyorum."Ö38

"Denetimler olmalı fakat öğretmen bu denetimler olacak diye evrak ile boğuşmamalı."Ö41

"Müfettişler liyakatli seçimler sonucunda görevlerini yaparsa tabikî kontrol edilmesi eksiklerin görülüp tamamlanması açısından faydalıdır fakat tekrar söylemek isterim müfettişin esas işi teftiş değil rehberlik olmalıdır."Ö47

"Bu çalışmalar yürütülmeli ancak eğitimde esneklik ilkesine bağlı kalarak ve her bölgenin çalışma koşulları ayrı ayrı gözetilerek yapılmalı."Ö51

Ayrıca %7'lik bir dilim müfettiş ve yardımcılarının görev ve yetkilerini olumsuz karşılayarak uygun olmadığını ve liyakatsizlikleri doğurabileceğine değinmiştir. Buna karşın yine %11'lik bir dilim de

Tablo 1

Eğitim Müfettişi ve Eğitim Müfettiş Yardımcılarının Görev ve Yetkileri

Tema	Kategori	N	Kod	f
Müfettiş ve yardımcılarının görev ve yetkileri	Olumlu	44	Uygun	27
			Liyakatli olma	24
			İyi planlama	13
			Durumsallık	8
	Olumsuz	4	Uygun değil	4
			Liyakatsizlik	2
	Nötr	6	Fikrim yok	6

bu soruya herhangi bir görüş bildirmemiştir. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

"Dayısı olan her zaman suçsuz olur. Bu yüzden bir önemi yok."Ö1

"Bence bazı şeyler fazla göz ardı ediliyor tamamen ahbap çavuş.."Ö21

"Uygun bulmuyorum."Ö33

"Yanlış."Ö39

"Fikrim yok."Ö49

Eğitim Müfettişi ve Yardımcılarının Ders Denetimi Yapacak Olmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin verilen soru neticesinde olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere üç farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Öğretmen görüşlerinin yarısından fazlası (%66) müfettiş ve yardımcıların derslere girerek denetim yapmasını olumlu karşılayarak bu durumun uygun olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

"Uygundur, ders denetiminin olması gayet doğal bir durum ve olması gereken bir durum."Ö5

"Olabilir öğretmenin görevi bu, karşısındaki topluluk kim olursa olsun rahatlıkla ders anlatabilir. Ders esnasında sınıfta olması evrak kontrolden daha mantıklı."Ö11

"Görevini iyi yapamayan öğretmenlerin belirlenmesi açısından güzel bir uygulama"Ö23

"Denetim şart"Ö29

"Derslerin denetimi yapılması gerektiğini düşünüyorum"Ö30

"Tecrübe deneyim paylaşma bakımından olumlu buluyorum"Ö36

"Çok güzel her öğretmenin sınıfta nasıl davrandığı da denetlenmelidir. Öğretmenler öğrencilerin rol modelleridir. Eğer kötü bir durum varsa düzeltilmelidir. İyi bir durum varsa diğer meslektaşlarla da paylaşılmalıdır. Tabi ki bunlar sınıftan sınıfa hatta öğrenciden öğrenciye değişebilir. Tek bir öğrenciyi bile kaybetmemeliyiz."Ö44

"Kesinlikle olması gerekiyor hakkını vermeyen hoca var"Ö53

Tablo 2

Müfettişlerin Teftiş İçin Sınıflara Girecek Olmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Tema	Kategori	N	Kod	f
Müfettiş ve yardımcıların ders denetimi	Olumlu	36	Uygun	22
			Deneyim	13
			Denetim	9
			Görev	4
	Olumsuz	16	Uygun değil	11
			Tek ders ile değerlendirilemez	8
			Birkaç kişi birlikte	7
			Derslik özel alandır	5
			Müdürler yapmalı	4
			Yeterlik	3
			Küçük düşürür	3
			Sadece rehberlik	1
	Nötr	2	Fikrim yok	2

Ayrıca öğretmenlerin yaklaşık üçte biri (%30) müfettiş ve yardımcılarının derse girerek denetim yapmasını olumsuz karşılamaktadır. Bu durumun öğretmeni küçük düşürücü bir eylem olacağına, tek ders ile denetimin yapılamayacağına, eğer denetim gerekiyorsa öğretmeni daha iyi tanıyan müdürlerin bu görevi üstlenmeleri gerektiğine, denetim yapacak kişilerin öncelikle formasyon eğitimi almaları gerektiğine ve denetimin olacaksa birden fazla kişi tarafından yapılması gerektiğine değinilmiştir. Son olarak iki (%4) öğretmen görüş belirtmemiştir. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

*"Daha iyi bir yol bulunabilir. Çünkü öğretmenlik mesleği bir sürecin sonunda anca kalite ortaya konulabilir. Belli aralıklarla bir kaç kişi tarafından değerlendirilmelidir."*Ö3

*"Ders denetimi yapacak kişinin sınıf yönetimi ve pedagojik formasyon anlamında bir eğitimi varsa ve derse gireceği alanla ilgili bilgisi varsa girip değerlendirme yapmasında bir sakınca görmüyorum, fakat formasyonsuzlar yapamaz"*Ö6

*"Branşına göre denetim yapılabilir derse girip denetleme yapmak çok sağlıklı bir durum değil"*Ö10

*"Müdürler zaten bu görevi üstleniyor öğretmenini en yakından tanıyan kişi de müdür bu yüzden müdürlerin yapması daha doğru olur."*Ö17

*"Okul yönetiminde bulunan kişilerin bu görevi yerine getirebileceğini düşünüyorum"*Ö21

*"Bir öğretmenin öğretmenliğini sorgulamak hiç te güzel bir davranış değildir. Bunun sınıfta olması daha da kötü bir davranıştır."*Ö28

*"Doğru bulmuyorum... Sınıf, öğretmenin özel alanıdır... Öğretmen öğrencilerin önünde denetlenmelidir... Sınıfta müfettişler tarafından kullanılacak olumsuz bir ifade öğretmenin öğrenci gözünde değerini düşürebilir."*Ö33

*"Ders denetimi öğretmene yapılan baskıdır. Müfettiş iş ve işlemlerle ilgilenmeli. Alanı olmayan bir derse neye göre denetleyecek?"*Ö35

*"Öğretmeni kısa sürede sadece evrak olarak denetleyebilir bu yüzden doğru bulmuyorum"*Ö37

*"Ders denetimi yapılması öğretmen için küçülten bir davranış"*Ö39

*"Ders denetimi sende bir gelip yapanlar öğretmenin huzurunu bozuyor başkada bir şeye yaramıyor"*Ö40

*"Denetimi demek doğru olmaz bence yine burada rehberlik yapmaları gerektiğini vurgulamak isterim tek ders dinamiğiyle öğretmen değerlendirmek çok yanlış"*Ö42

*"Yanlış bir uygulama. Bir ders saatine bakılarak bir kişi değerlendirilemez"*Ö43

*"Ders denetimleri belli bir süre içerisinde kısıtlı olması amacına uygun olmaz"*Ö45

*"Eğitim sosyal bir alandır. Ülkede liyakat olmadığı için ekonomi çok kötü olduğu için okumanın faydasız olduğu bir dönemdeyiz. Bu dönemde hiç kimse öğretmeni değerlendiremez. Doğuda Türkiye de son sıradaki sınıfın dersine giren öğretmen batıya atıldığında sınıfı ülkede birinci oldu diyelim. Öğretmen neye göre başarılı ya da başarısız. Her şey akademik başarıya göre belirlenmemesi gerekir."*Ö48

*"Yılda bir defa derse girmekle öğretmen denetlenmez bu sadece derse girerek olmamalı"*Ö50

*"Ders denetimini öğretmenleri daha yakından tanıyan idarecilerin yapmasının daha uygun olduğunu düşünüyorum."*Ö54

Aday/Sözleşmeli Öğretmenlerin Ders Denetimlerinin Rehberlik Ağırlıklı Olarak Her Yıl Yapılacak Olması İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%80) aday ve sözleşmeli öğretmenlerin ders denetimlerinin rehberlik ağırlıklı olarak her yıl yapılacak olmasını olumlu karşılayarak uygundur şeklinde belirtmişlerdir. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

*"Mesleğe alışma süreci açısından doğru bir uygulama"*Ö2

*"Donanımlı kadro olması açısından uygun"*Ö8

*"Evet, her öğretmen bir rehberliğe ihtiyaç duyar diye düşünüyorum"*Ö15

*"Rehberlik açısından geliştirici olacaktır."*Ö24

*"Tecrübe deneyim paylaşma bakımından olumlu buluyorum."*30

*"Uygun"*34

*"Gelişim ve iyileşme için başarı ve fırsatlar belirlenir. Öğretmenin güncellenmesini sağlar. Olumlu bir uygulama."*Ö46

Tablo 3*Aday ve Sözleşmeli Öğretmenlerin Ders Denetimlerinin Rehberlik Ağırlıklı Olması*

Tema	Kategori	N	Kod	f
Aday ve sözleşmeli öğretmenlere olan yaklaşım	Olumlu	43	Uygun	41
			Gelişim	8
			Oryantasyon	5
			Tecrübe	5
	Olumsuz	11	Uygun değil	9
			Neden her yıl?	4
			Kadrolarda eşitlik	4
			Küçük düşürür	3
			Rehberlik	3
			Baskı / Mobbing	3
			Öğretmen / Müdür	2

"İşbirliği temelli ilerlerse yeni arkadaşlarımızın ilerlemesine yardımcı olabilir"Ö52

Buna karşın %20'lik görüş bu durumu olumsuz değerlendirmiştir. Bu durumun uygun olmadığını, öğretmeni küçük düşüreceği, her yıl olmaması gerektiği, tüm kadrolarda eşitlik sağlanması gerektiği, denetimden ziyade sadece rehberlik olması gerektiği ve öğretmen üzerinde baskı oluşturacağına yönelik ifadelerde bulunulmuştur. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

"Uygun değil, Herkes eşit şartlarda denetlenmelidir. En başta aday sözleşmeli ücretli vb. Öğretmenlik ayırımı tamamen yanlıştır."Ö12

"Öğretmenleri bu kadar kasmamak lazım. Bırakılsın öğrencileri ile ilgilenilsin"Ö18

"Mobbing. Her öğretmen staj uygulamasına tabiidir. Öğretmenlik mesleğini hak ettikten sonra yapılan denetleme öğrencinin önünde öğretmeni küçük düşürmektir. Diğer öğretmenlerin güvenmediği bir öğretmene öğrenci nasıl güvenip saygı gösterebilir?"Ö21

"Öğretmenler üzerinde çok fazla baskıya neden olduğunu düşünüyorum"Ö26

"Atanmış öğretmene her yıl bu değerlendirmenin yapılması doğru değil"Ö31

"Öğretmenler arasında bir farklılık olmadığını düşünerek kadrolu öğretmenlerle aynı değerlendirme-

den geçmeleri gerektiği kanaatindeyim."Ö37

"Stresten başka bir işe yaramaz çünkü yılda 1 kez derse girerek öğretmen denetimi olamaz."Ö39

"Kadro durumuna göre denetim yapılmasını uygun bulmuyorum."Ö42

"İdarece yapılmasında sorun yok çünkü öğretmenin gelişimini sağlıyoruz onu daha iyi tanıyoruz."Ö48

"Yapılabilir ama şart değil okulda bu öğretmenlere rehberlik edebilecek öğretmenler yardımcı olabilir."Ö49

Rutin Denetim ve Rehberlik Uygulamaları Haricinde Kurumların Veya Okulların İstemesi Durumunda Yöneticiler Tarafından Belirlenen Öğretmenler İçin Ders Denetimi Yapılacak Olması Hakkında Öğretmen Görüşleri

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin %63'ünün kurumların veya okulların istemesi durumunda yöneticiler tarafından belirlenen öğretmenler için (Rutin denetim ve rehberlik uygulamaları haricinde) ders denetimi yapılmasını olumlu ve uygun olarak nitelemiştir. Ancak bu durumun liyakatli ve sadece gerektiği durumlarda gerçekleşmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

"Denetim için olabilir güç gösterisi ve görevi kötüye kullanma olursa cezası da olmalı."Ö5

Tablo 4*Yöneticiler Tarafından Belirlenen Öğretmenler İçin Ders Denetimi Değerlendirmesi*

Tema	Kategori	N	Kod	f
Belirlenen öğretmenlere ders denetimi	Olumlu	34	Uygun	30
			Gerekirse	11
			Liyakatli ise	5
	Olumsuz	17	Yanlış uygulama	15
			Küçük düşürür	8
			Kişiselleştirilir	6
			Baskı oluşturur	5
			Tek derste denetim olmaz	1
	Nötr	3	Fikrim yok	3

*"Gerçekten usulüne göre yapılırsa çok iyi olur."Ö16**"Uygulamalar adil olduğu sürece denetimin her tür-lüsü uygundur."Ö23**"Neye göre belirlendiğini bilmek gerekir. Gerekli durumlarda yapılmalı. Bence hem öğrenci hem de öğretmeni zinde tutar."Ö32**"Bazı durumlarda ve bazı öğretmenler için gerekli olabilir."Ö38**"Öğrencilerin geleceği için yerinde bir denetim olur"Ö44**"Son derece mantıklı. Okullarda görevini iyi yapma-yan öğretmenler var. Bu öğretmenlerin ayıklanması gerekmektedir."Ö46**"Öğretmenin güncellenmesini sağlıyor. Olumlu bir uygulama"Ö51**"İdarenin yönlendirmesinden bağımsız objektif olursa neden olmasın. Sonuçta eğer öğretmen lehi-ne sonuç çıkarsa idare de baskısını azaltabilir."Ö53**Buna karşın öğretmenlerin %31'i bu uygulamanın yanlış olacağını belirterek kararı olumsuz karşıla-mıştır. Böyle bir kararın öğretmeni küçülteceği,***Tablo 5***Eğitim Kurumlarının Öz Değerlendirme Yapmalarına Yönelik Analiz*

Tema	Kategori	N	Kod	f
Öz değerlendirme yapma	Olumlu	42	Olmalı	30
			Eksikler	13
			Gelişim	8
			Prosedür	3
			Motivasyon	1
	Olumsuz	10	Doğru değil	5
			Mobbing nedeni	3
			Stres yapar	2
			Güvenilir olmaz	1
			Angarya	1
	Nötr	2	Fikrim yok	2

üzerinde baskı kurulabileceğini, tek ders ile denetimin olamayacağına ve uygulamanın kişisel problemlere dökülebileceğine değinmiştir. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları birebir alıntı şeklinde aşağıda verilmektedir.

"Kişiselleştirilmiş bir uygulama olur yanlış olur."Ö7

"Öğretmen hiç bir zaman bir saat içinde değerlendirilemez."Ö13

"Uygun görmüyorum... İdare ile sorun yaşayan öğretmen var ise bu durumu idare mobing olarak kullanabilir."Ö14

"Bence çok uygun değil. İdare ile arası iyi olmayan bir öğretmen için bu kullanılabilir bir durum olabilir."Ö20

"Kesinlikle doğru bulmuyorum. İdare ile sıkıntı yaşayan herkes denetimden geçecek demektir."Ö22

"Bu durumun öğretmeni suiistimal edeceğini düşünüyorum."Ö27

"Öğrencin olduğu ortamda öğretmenin denetlenmesini yanlış buluyorum."Ö33

"Yanlış uygulamadır. Öğretmenleri sürekli bir baskı altında olması doğru değil."Ö37

"Öğretmenleri zora sokabilir. Öğrenciler de fark ederse bu durumu, öğretmene olan güvenleri sarsılır ve öğretmen bunu toparlayamaz"Ö45

"Okulda herkes işini iyi yapanı kolaylıkla görebilir zaten bunun için idarecilere mobing uygulayacağı bir koz vermeye gerek yok."Ö49

Eğitim Kurumlarının Öz Değerlendirmelerini Yapmaları Hakkında Öğretmen Görüşleri

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir kısmı (%78) kurumların öz değerlendirme yapmasını olumlu karşılamaktadır. Öz değerlendirmenin kurumları güçlendireceğini belirten öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

"Öz değerlendirme bireyleri geliştirdiği gibi kurumları da geliştirebilir."Ö3

"Öz değerlendirme kendimizdeki eksikleri görmemizi sağlar, hedeflere ulaşp ulaşmadığımızı belirlemeye yardımcı olur mutlaka olması gerek"Ö11

"Neden olmasın. Yapıcı ve geliştirici bir tutum"Ö17

"Mutlaka olmalı ve herkes bence öz değerlendirme yapmalıdır her konuda fakat bunu yaparken prosedüre uygun şekilde baştan savma olmadan yapılmalıdır"Ö23

"Öz değerlendirmelerde çalışma yılı, öğretmen enerjisi, öğrencilerle çok iyi geçinmesi ve dersindeki performansı bence etkilidir"Ö30

"Eksikliklerini görmeleri açısından gerekli olduğunu düşünüyorum"Ö34

"Kesinlikle olumlu... Eğitim kurumlarının yakın, orta ve uzak hedefleri olmalı... Bunun değerlendirmesini yapmalı"Ö36

"Gereklidir. Bu sayede daha iyi bir eğitim verilebilir"Ö39

"Kendi buldukları noktaları görmeleri açısından fırsat olur"Ö41

Tablo 6

Resmi Kurum Denetimlerinin Üç Yılda Bir Yapılmasının Değerlendirilmesi

Tema	Kategori	N	Kod	f		
Resmi kurum denetimi	Olumlu	29	Uygun	26		
			Zaman	3		
			Katılmıyorum	24		
	Olumsuz	24	Her yıl olmalı	21		
			Daha sık olmalı	19		
			2 yılda bir olmalı	2		
			Gerektiğinde olmalı	1		
			Nötr	1	Fikrim yok	1

"Öz değerlendirme yapılması eksiklerin giderilmesinde faydalı olur"Ö44

"Yönetim ve çalışanları ortak organizasyonel hedefler doğrultusunda motive etmesi açısından faydalı"Ö47

"Kesinlikle her kurum kendi öz değerlendirmesini yapmalı. Bir sonraki eğitim ve öğretim yılı için daha iyi neler yapılabilir, eksikler nelerdir, nerelerde başarı sağlanmıştır görmeli."Ö52

Ayrıca %19'luk dilim öz değerlendirmenin objektif ve güvenilir olmayacağından gereksiz olacağına, kişiler üzerinde stres ve mobing'e neden olabileceğine değinmiştir. Örnek alıntı cümlelerine aşağıda yer verilmiştir.

"Öznel yapıldığını düşünüyorum, objektif olmaya-caktır."Ö12

"Doğru bulmuyorum. Güvenilmez"Ö21

"Stres sebebi sadece... O kadar uğraşın arasında bir de bu iş angarya bence"Ö33

"Sağlıklı bir değerlendirme olmaz".Ö39

"Sürekli idarenin değiştiği bir ortamda öz değerlendirme sorunlu olur."Ö48

"Doğru değil. Öğretmene karşı mobbinge de yol açabilir."Ö54

Resmî Kurumların, (Okulların ve Okul Yurtlarının/Pansiyonlarının) Denetiminin Üç Yılda Bir Yapılacak Olması Hakkında Öğretmen Görüşleri

Tablo 6 incelendiğinde verilen yanıtların olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere 3 ayrı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin %54'ünün sınıfın resmi kurum denetimlerinin 3 yılda bir yapılmasını uygun bulmuştur. Aşağıda öğretmen

Tablo 7

Özel Öğretim Kurumlarının Her Yıl Denetlenmesi

Tema	Kategori	N	Kod	f
Özel kurum denetimi	Olumlu	47	Uygun	47
	Olumsuz	5	Katılmıyorum	4
			Tüm kurumlar	3
			Daha sık olmalı	3
			Yılda 2 defa	2
	Nötr	2	Fikrim yok	2

görüşleri yer almaktadır.

"Uygundur." Ö15

"Her yıl denetim olmasını zaman ve emek israfı gördüğümünden bu durumu olumlu karşıyorum." Ö49

Buna karşın %44'ü yani olumlu ve uygun bulanların hemen hemen sayısı kadar öğretmen bu süreyi uygun görmemiştir. Olumsuz kategorisinde yer alan görüşler denetim süresinin çok fazla olduğuna, daha sık olması gerektiğine, 2 yılda bir veya her yıl yapılması gerektiğine ya da gerektiği zaman yapılmasına yöneliktir. Ayrıca 1 öğretmen de yorum yapmamıştır. Bu doğrultuda verilen öğretmen yanıtları aşağıda verilmektedir.

"Bir yıl aralığı olması doğru değil. Lüzum görülen zamanlarda yapılmalı. Bir aksaklık yoksa denetime gerek yok."Ö1

"Ben ce biraz az 3 yılda çok şey değişir. Ama ulaşım ve diğer yönlerden bakarsak ideal olabilir."Ö7

"Bence her sene yapılmalı"Ö13

"Tüm kurumlar yıllık denetimden geçmeli"Ö20

"Çok uzun bir zaman aralığı 2 yıl daha uygun"Ö24

"Daha sık yapılmalıdır". Ö29

"Yurtlar için üç yıl çok fazla bence. Yıllık yapılmalı"Ö32

"Her yıl yapılması daha doğru olacaktır"Ö35

"Eğer bir düzen isteniyorsa süreklilik şart bence daha sık yapılmalı özellikle pansiyonlar ve yurtlar özel yurtların/pansiyonların yılda iki kez resmi yurtların/pansiyonların üç yılda bir teftiş edilmesi olmamış. İnsan haysiyetine yakışır bir yaşam alanı sunulması için her sene teftiş"Ö42

"Dostlar alışverişte görsün amaç. Hiç kimse işini

yapmıyor bir sorun çıktığı zaman da adalet olmadığı için her türlü üstü kapanıyor ya da en alt kademedeki memura suç yıkılıyor"Ö46

"Üç yıl uzun bir süre. Çok şey değişir"Ö50

Özel Öğretim Kurumlarının Denetiminin Her Yıl Yapılacak Olması Hakkında Öğretmen Görüşleri

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere üç ayrı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Özel öğretim kurumlarının denetiminin her yıl yapılacak olmasını olumlu karşılayan ve süreyi uygun bulan %87 öğretmen bulunmaktadır. Bu doğrultuda yer alan görüşler aşağıda verilmektedir.

"Böyle olması gerektiğini düşünüyorum"Ö8

"Tüm kurumlar yıllık denetimden geçmeli."Ö16

"Dikkatli olmaları açısından gerekli olduğunu düşünüyorum"Ö20

"Kesinlikle doğru bir uygulama"Ö30

"Olumlu değerlendiriyorum... Çünkü buralar rant merkezine dönmüş durumda"Ö33

"Çok iyi bir uygulama sadece parayla eğitimin olmadığını hatırlatmalıyız"Ö41

"Özel okullarda kanun dışı yapılan haksızlıklar mobinglerin önüne geçilecekse olumlu bir uygulama."Ö45

"Başarılı olacağına inanıyorum"Ö52

Buna karşın %9'u özel öğretim kurumlarının her yıl denetimi uygun bulmamıştır. Bu denetimin tüm kurumlarda olması gerektiğini, daha sık olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca %4'ünün görüş bildirmedikleri görülmüştür. Bu doğrultuda verilen öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 8

Özel Yurtların/Pansiyonların Denetiminin Yılda İki Kez Yapılmasının Analizi

Tema	Kategori	N	Kod	f
Yılda iki kez denetim	Olumlu	47	Uygun	48
	Olumsuz	6	Katılmıyorum	4
			Yılda 1 defa	3
			Daha sık olmalı	2
			Habersiz	1
	Nötr	1	Fikrim yok	1

"Özel Öğretim Kurumlarının 6 ayda bir denetlenmesi gerekir."Ö9

"Yılda 2 defa, 6 ayda bir yapılmalıdır. Özellikle rehabilitasyon merkezleri"Ö18

"Yılda birkaç defa bile yapılabilir"Ö40

"Parası olan her türlü denetimi geçiyor zaten, katılmıyorum."Ö49

Özel Öğrenci Barınma Hizmetleri Sunan Kurumların (Özel Yurtların/Pansiyonların) Denetiminin Yılda İki Kez Periyodik Olarak Yapılması Hakkında Öğretmen Görüşleri

Tablo 8 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere üç ayrı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. %87 öğretmen özel yurtların/pansiyonların denetiminin yılda iki kez yapılmasını olumlu ve uygun bulmuştur. Bu doğrultuda verilen öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

"Olumlu değerlendiriyorum"Ö4

"Mantıklı buluyorum"Ö17

"İdeal olduğunu düşünüyorum"Ö25

"Olumlu bir uygulama. Disiplin daima iyidir"Ö29

"Uygun zaman aralıklarında olduğunu düşünüyorum."Ö36

"Yeterli bir sürede yapıldığını düşünüyorum doğru bir yaklaşım olmuş"Ö37

Doğru bir yaklaşım olduğunu düşünüyorum"Ö40

Yurtlara dair düzenlemelerin kontrol edilmesini doğru buluyorum"Ö44

Buna karşın %11'i özel yurtların/pansiyonların denetiminin yılda iki kez yapılmasını olumsuz karşıla-

maktadır. Bu uygulamanın yanlış olduğuna, daha sık denetimlerin yapılması gerektiğine veya yılda bir denetimin yeterli olacağına yönelik görüşler aşağıda verilmektedir.

*"Katılmıyorum. Daha fazla olmalı değişim çok hızlı ilerliyor çünkü"*Ö2

*"Güzel daha fazla denetim yapılabilir"*Ö13

*"Gereksiz. Bir defa yeterli diye düşünüyorum"*Ö19

*"Çifte standart mı oluyor bu? Ne gereği var özel devlet ayırımı yapmaya"*Ö21

*"Habersiz veya tebdili kıyafet bir defa yapılsın yeter"*Ö27

*"Özel yurtların her zaman denetimleri yapılmalı. Ama periyodik değil rastgele zamanlarda yapılması denetimlerin kalitesini arttırır"*Ö33

Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında toplam 54 öğretmene sorulan sekiz yarı yapılandırılmış sorudan elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin %81'i müfettiş ve yardımcılarının görev sorumluluk ve yetkilerini olumlu karşıladığını; %66'sı müfettiş ve yardımcılarının derslere girerek denetim yapmasının uygun olduğunu; %80'i aday ve sözleşmeli öğretmenlerin ders denetimlerinin rehberlik ağırlıklı olarak her yıl yapılacak olmasının uygun olduğunu; %63'ü kurumların veya okulların istemesi durumunda yöneticiler tarafından belirlenen öğretmenler için (Rutin denetim ve rehberlik uygulamaları haricinde) ders denetiminin yapılabileceğini; %78'i kurumların öz değerlendirme yapmasını olumlu bulduğunu; %44'ü resmi kurumların üç yılda bir denetim süresinin çok uzun olduğunu ifade etmişlerdir. Buna paralel olarak Aydın (2014), "okullarda öğrenilen bilgi ve kazanılan beceriler hızlı değişimler karşısında güncelliklerini koruyamamakta ve çok çabuk eskimektedir. Bu olgu her meslek dalında olduğu gibi, öğretmenlikte de sürekli bir kendini yenilemeyi zorunlu kılmaktadır. Böyle bir toplumsal olgu ile karşı karşıya kalan öğretmenlerin kendi başlarına bırakılmamaları gerekir" ifadesinde denetimin bu yönünü vurgulamıştır.

Öğretmenlerin %87'si özel eğitim kurumlarının denetiminin her yıl yapılacak olmasının ve özel yurtların/pansiyonların denetiminin yılda iki kez yapılmasının uygun olduğunu belirtmiştir. Buna karşın öğretmenler müfettiş ve yardımcılarının görev ve yetkilerinin iyi planlamış olması gerektiğine, kötüye kullanılmamaları, liyakatli olmaları gerektiğine değinmiştir. Bir kısım öğretmenin müfettiş ve

yardımcılarının öğretmeni derse girerek denetlemesinin yanlış olduğuna, tek bir ders ile denetimin gerçekleşmeyeceğine veya denetlenmesi gerekiyorsa bu işi öğretmeni daha iyi tanıyan müdürün yapması gerektiğine değinmişlerdir. Benzer şekilde Dikmen ve Göksoy (2021) tarafından yapılan araştırmada, müdür tarafından yapılan ders denetiminin öğretmenlere daha fazla katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayıca Aslanargun ve Göksoy (2013) ile Dönmez ve Demirtaş (2018)'in yapmış olduğu çalışmalarda müdürlerin öğretmeni ve öğrencileri daha iyi tanıdığı, öğretmenlerle daha iyi iletişim kurduğu ve öğretmenlerin bir yıllık performansını kapsamlı bir şekilde değerlendirebildikleri belirtilmiştir. Bu çalışmalarda öğretmenlerin okul müdürü tarafından denetlenmesinin olumlu yönlerine ilişkin öğretmen görüşlerine bakıldığında, aynı eğitim kurumunda uzun süre çalışmış olmanın getirdiği özelliklerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında bir kısım öğretmenin, aday ve sözleşmeli öğretmenlerin ders denetimlerinin her yıl ve rehberlik ağırlıklı olmasına karşı çıktıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla kadrolarda eşitlik sağlanması gerektiğine, öğretmenlere eşit bir şekilde davranılması gerektiğine, eğitim ve staj almış kişilerin denetime değil sadece rehberliğe ihtiyaç duyabileceğine değinmişlerdir. Paralel olarak geçmişte teftiş kurulları kanalıyla yılda bir defa yapılan denetimler, öğretmenler üzerinde olumsuz etki bıraktığı ve denetimin esas amacı olan rehberlik işlevini karşılayamadığı (Özbaş, 2002; Sağlam, 2002; Aslanargun ve Göksoy, 2013) görülmüştür.

Ayrıca kurumun istemesi halinde belirlenen öğretmenlere denetimin yapılmasına karşı çıkan kitle, bu durumun kişiselleştirilebileceğine veya mobbinge neden olabileceğini ifade etmiştir. Bir kısım öğretmenin de kurumların yapacağı öz değerlendirme sürecine karşı çıkmıştır. Bu durumun kurum içinde strese, mobbinge neden olabileceğini, objektif olamayacağını dolayısıyla da güvenilir olmayacağını belirtmiştir. Resmi kurumların üç yılda bir denetlenmesini bir kısım öğretmen uygun bulurken özel sektörlerin her yıl denetlenmesini zaman kaybı olarak nitelendirdikleri görülmüştür. Buna karşın pansiyon ve yurtların da yılda 2 den fazla denetime ihtiyaç duyduğunu belirtmişlerdir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda genel olarak öğretmenlerin teftiş uygulamalarını olumlu buldukları görülmekle birlikte belirli oranda öğretmen ise uygulama esaslarına yönelik aksi görüş belirtmiştir. Çoğulcu anlayış kapsamında teftiş uygulamaları farklı düşünen öğretmenlerin fikirleri doğrultusunda liyakat esaslı olarak kapsayıcı bir

yaklaşım ile geliştirilebilir. Ayrıca dijital teknolojiler kullanılarak teftiş uygulamalarında öğretmenlerden evrak istemeye son verilerek mobil araçlar da kullanımıyla evrak kontrolü e-okul üzerinden yapılabilir (Baş ve Sarıgöz, 2018). Böylelikle teftiş esnasında hem öğretmen hem müfettiş evrak yerine karşılıklı bir etkileşim içerisinde olacaklardır. Bu doğrultuda teftiş uygulama esasları hakkında öğretmenler için bilgilendirici kısa videolar hazırlanıp öğretmenlerin erişimine açılmalıdır. Ayrıca teftiş uygulamaları ile ilgili bakanlık süreci iyileştirmek ve eksiklikleri gidermek için denetimler sonrası öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerini bir anket yoluyla alabilir. Böylece geçmişte yaşanan ve bu nedenlerle teftiş uygulamasına yönelik öğretmenlerin çoğunlukla karşı çıktığı olumsuz durumların yaşanması en aza indirilmiş olacaktır. Bu şekilde öğretmenlerin mesleği özümleme düzeyleri ile öğretmenlik motivasyonlarının (Güloğlu Demir, Demir ve Bolat, 2017) olumlu etkileneceği öngörülmektedir.

Kaynakça

- Altıntaş, R. (1980). *Liselerde kurum teftişi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Altunya, N. (2014). *Türkiye’de dünden bugüne eğitim müfettişliği*. Ankara: Kültür Yayınları.
- Aslanargun, E. ve Göksoy, S. (2013). Öğretmen denetimini kim yapmalıdır? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (özel sayı)*, 98-121.
- Aydın, İ. (2005). *Öğretimde denetim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, M. (2014). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Baş, M. ve Sarıgöz, O. (2018). Determining the readiness levels of pre-service teachers towards mobile learning in classroom management. *Educational Research and Reviews, 13(10)*, 382-390. DOI: 10.5897/ERR2018.3523
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Başar, H. (1994). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Başar, H. (2000). *Eğitim denetçisi*. (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Kadioğlu Yayıncılık.
- Bernard, J.M. ve Goodyear, R.K. (2009). *Fundamentals of clinical supervision*. (14th Edition). Boston: Pearson, MA.

- Bozak, A. (2017). The opinions of the educational supervisors on legal arrangement about supervision system and on their occupation as supervisors. *Mustafa Kemal University Journal of Graduate School of Social Sciences, 14(38)*, 90-110.
- Bozak, A., Seraslan, D. ve Çakır, E. (2017). The Opinions of the educational supervisors on researches about supervision system. *Elementary Education Online, 16(2)*, 453-468. doi:10.17051/ilkonline.2017.304710
- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bursalıoğlu, Z. (2003). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cogan, M. (1973). *Clinical supervision*. Houghton Mifflin Company, USA.
- Daresh, J. C. (2001). *Supervision as proactive leadership*. Waveland Press, USA.
- Dikmen, B.M. ve Göksoy, S. (2021). Ortaokul müdürlerinin yürüttükleri ders denetimi uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *EKEV Akademi Dergisi, 25(86)*, 351-384.
- Dönmez, B. ve Demirtaş, Ç. (2018). Okul müdürlerinin ders denetimi görevlerine ilişkin okul müdürleri ve öğretmenlerin görüşleri (Adıyaman ili örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*, 454-478.
- Eisner, E. W. (1983). *Reimagining schools*. London: Routledge.
- Ergün, H. (2020). Yönetmeliklerde müfettişler. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 50*, 141-157
- Genç, G. (2007). *Genel liselerde akran zorbalığı ve yönetimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Glatthorn, A. A. (1997). *Differentiated supervision*. (2nd edition). Wirginia: ASCD.
- Gül, M. (2001). *İlköğretim deneticilerinin öğretim liderliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Güler, A., Halicioğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Güloğlu Demir, C., E. Demir ve Bolat, Y. (2017). Sınıf öğretmenlerinin motivasyonları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal*

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(37), 73-87.
- İlğan, A. (2008). İlköğretim müfettişleri ve öğretmenlerinin farklılaştırılmış denetim modelini benimseme ve uygulanabilir bulma düzeyleri. *Educational Administration: Theory and Practice*, 55, 389-422.
- Johnston, M., ve Thomas, M. (2005). Riding the wave of administrator accountability: a portfolio approach. *Journal of Educational Administration*, 43 (4), 368-386.
- Kaya, Y.K. (1991). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Bilim Yayınevi.
- Kaya, Y.K. (1999). *Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye' deki uygulama*. (4.baskı). Set Ofset, Ankara.
- Memduhoğlu, H. B. ve Zengin, M. (2012). Implementability of instructional supervision as a contemporary educational supervision model in Turkish education system. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(1), 131-142.
- Öner, Ö., ve Türkoğlu, M. E. (2020). Eğitim denetimi alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1265-1285.
- Özbaş, M. (2002). *İlköğretim okulu müdürlerinin sınıf içi etkinliklerin denetiminde yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler konusunda müdür ve öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Resmi Gazete (2010, Haziran). Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun ile devlet memurları kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/06/20100613-2.htm>
- Resmi Gazete (2011a, Haziran). Millî Eğitim Bakanlığı eğitim müfettişleri başkanlıkları yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110624-1.htm>
- Resmi Gazete (2011b, Eylül). Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
- Sağlam, B. (2002). *İlköğretim okullarında öğretim denetimine ilişkin öğretmen, müdür ve denetmen görüşleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sergiovanni, T. J. (2005). *Strengthening the heartbeat: Leading and learning together in schools*. Jossey-Bass, San Francisco.
- Sullivan, S., ve Glanz, J. (2000). Alternative approaches to supervision: Cases from the field. *The Journal of Curriculum and Supervision*, 15 (3), 212-235
- Taymaz, H. (2015). *Eğitim sisteminde teftiş: Kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Toker Gökçe, A. (2009). Bilimsel yönetim anlayışında denetim. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 74-89.
- Uğurlu, C. T. ve Çalmaşur, H. (2017). Milli eğitim denetim yönetmeliklerinin incelenmesi. *Eğitim Dergisi*, 56. <https://www.egitim.gen.tr/milli-egitim-denetim-yonetmeliklerinin-incelenmesi/>
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.